

Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 18 motionsyrkanden som gäller bank-, försäkrings-, och kreditupplysningsfrågor från den allmänna motionstiden hösten 2010. Motionsyrkandena rör bl.a. frågor om kreditupplysningar och blufffakturor, betalningsanmärkningar, inkassobolagens verksamhet, rätten att öppna bankkonto, lokala sparbanker, lån utan ränta och europeiska bankkonton.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 4 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Kreditupplysningar	5
Gallring av betalningsanmärkningar	7
Tillgång till banktjänster	8
Lokala sparbanker m.m.	10
Reformering av svenskt bankväsen	11
Lån utan ränta	15
Nivåer på räntor och avgifter vid indrivning m.m.	16
Åtgärder mot barnpornografi	18
Kompletterande uppgifter	19
Minskad användning av kontanter	20
Europeiska bankkonton	21
Kompletterande uppgifter	22
Försäkringspremier och betalningsanmärkningar	23
Ekonomisk egenmakt	25
Ensidig uppsägning av krediter	27
Tidigare behandling	27
Reservationer	28
1. Kreditupplysningar, punkt 1 (SD)	28
2. Lokala sparbanker m.m., punkt 4 (V)	28
3. Försäkringspremier och betalningsanmärkningar, punkt 11 (S, V)	30
4. Ensidig uppsägning av krediter, punkt 13 (V)	31
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Kreditupplysningar

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fi202 av Jan Ertsborn (FP),

2010/11:Fi206 av Krister Hammarbergh (M) och

2010/11:Fi229 av Eva Lohman och Saila Quicklund (båda M).

Reservation 1 (SD)

2. Gallring av betalningsanmärkningar

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi205 av Annelie Enochson (KD) yrkandena 2 och 3.

3. Tillgång till banktjänster

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi210 av Börje Vestlund (S).

4. Lokala sparbanker m.m.

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi214 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3.

Reservation 2 (V)

5. Reformering av svenskt bankväsen

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi224 av Finn Bengtsson och Betty Malmberg (båda M)

yrkande 1.

6. Lån utan ränta

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi226 av Amir Adan (M).

7. Nivåer på räntor och avgifter vid indrivning m.m.

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi228 av Catharina Bråkenhielm (S).

8. Åtgärder mot barnpornografi

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi257 av Penilla Gunther m.fl. (KD).

9. Minskad användning av kontanter

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi261 av Hans Olsson (S) yrkande 1.

10. Europeiska bankkonton

Riksdagen avslår motion
2010/11:Fi262 av Hans Olsson (S).

11. Försäkringspremier och betalningsanmärkningar

Riksdagen avslår motion
2010/11:Fi266 av Hans Hoff (S).

Reservation 3 (S, V)

12. Ekonomisk egenmakt

Riksdagen avslår motion
2010/11:Fi272 av Johnny Munkhammar (M).

13. Ensidig uppsägning av krediter

Riksdagen avslår motion
2010/11:Fi246 av Krister Örnfjäder (S).

Reservation 4 (V)

Stockholm den 8 februari 2011

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Thomas Östros (S), Jennie Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Monica Green (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Annie Johansson (C), Marie Nordén (S), Staffan Anger (M), Mikaela Valtersson (MP), Anders Sellström (KD), Johnny Skalin (SD), Ulla Andersson (V) och Jörgen Andersson (M).

Utskottets överväganden

Kreditupplysningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att utöka sekretesskyddet till att omfatta även fall som gäller felaktiga uppgifter om betalningsförelägganden. Utskottet avstyrker motionerna mot bakgrund av de lagstiftningsåtgärder som vidtagits. Utskottet utgår vidare från att regeringen noga följer utvecklingen på området och återkommer med förslag om förändringar om och när ny information framkommer som ger anledning till omprövning.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I *motion 2010/11:Fi202* av Jan Ertsborn (FP) föreslår motionären att reglerna ändras i 7 § kreditupplysningslagen (1973:1173). Motionären anför att det i dag är tillåtet att lämna upplysningar om näringsidkares betalningsförsummelser redan när en ansökan om betalningsföreläggande eller stämningsansökan inges till Kronofogdemyndigheten respektive domstol. Sådana upplysningar lämnas också regelmässigt ut till den som så begär. För fysiska personer som inte är näringsidkare får kreditupplysningar bara innehålla betalningsförsummelser som slagits fast genom en domstols eller annan myndighets avgörande. Enligt motionären finns det inga bärande skäl till att behandla näringsidkare på annat sätt än fysiska personer som inte driver näringsverksamhet. På samma sätt som för den som inte är näringsidkare kan en näringsidkare ha goda skäl att inte betala en påstådd skuld. Det kan t.ex. pågå en tvist om huruvida skulden är riktig eller inte, eller finnas en kvittningstill motfordran. Problemet med bluffakturor ökar år för år och det finns anledning att anta att näringsidkare går med på att betala oriktiga fakturabelopp för att inte riskera att drabbas av de betydande problem som uppstår med en registrerad betalningsanmärkning. Det måste anses ovärdigt ett rättssamhälle att medverka till att sprida uppgifter om obetalda skulder till dess att betalningsskyldigheten har blivit fastställd av domstol eller Kronofogdemyndigheten.

Samma yrkande återfinns i *motion 2010/11:Fi206* av Krister Hammarbergh (M) och i *motion 2010/11:Fi229* av Eva Lohman och Saila Quicklund (M).

Tidigare behandling

Utskottet har senast i betänkande 2009/10:FiU32 (s. 13) behandlat ett motionsyrkande om sekretesskydd för betalningsföreläggande. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att det föreligger en skillnad mellan betalningsföreläggande å ena sidan och utsökning och indrivning å andra sidan. Enligt 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess som huvudregel hos Kronofogdemyndigheten när det gäller verksamhet som avser utsökning och indrivning, däremot gäller inte sekretess för verksamhet som rör betalningsföreläggande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har förståelse för de problem som kan uppstå för näringsidkare som utsätts för bluffakturor. Av rädsla för att få betalningsanmärkningar registrerade kan då näringsidkare gå med på att betala fakturor som egentligen inte borde ha betalats. Det är utskottets uppfattning att den ändring i 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet som trädde i kraft den 1 juni 2008 delvis kan förbättra situationen för näringsidkare på den här punkten. Enligt lagen är Kronofogdemyndigheten, på begäran av den registrerade, skyldig att rätta, blockera eller utplåna missvisande uppgifter i sina register, bl.a. i myndighetens betalningsföreläggande- och handräckningsdatabas. Om den missvisande uppgiften redan har lämnats ut till tredjeman ska Kronofogdemyndigheten dessutom, som huvudregel, underrätta denne om att myndigheten har rättat, blockerat eller utplånat uppgiften i sitt register. Blockering kommer att vara den huvudsakliga rättelsemetoden. I förarbetena till lagen tar regeringen även upp frågan om sekretess för vissa uppgifter i Kronofogdemyndighetens betalningsföreläggande- och handräckningsdatabas. Regeringen framhåller där att denna fråga kräver ingående överväganden för att man ska uppnå syftet på ett väl avvägt sätt, och att man bedömer att det i nuläget inte är aktuellt att föreslå åtgärder på den punkten.

Utskottet påminner också om den ytterligare åtgärd som vidtagits för att förbättra situationen för näringsidkare genom den ändring i kreditupplysningslagen som trädde i kraft 2010. All kreditupplysning som lämnas via nätet ska numera följa kreditupplysningslagens regler. Tidigare fanns en lucka i lagstiftningen som gjorde det möjligt att lämna ut kredituppgifter på nätet utan att reglerna i kreditupplysningslagen behövde följas. Lagändringen innebär att det ska finnas ett legitimt behov av att få ut uppgiften och att omfrågekopia ska lämnas till den som det frågas om. Denne kan begära att uppgifter som är felaktiga rättas.

Utskottet utgår vidare från att regeringen noga följer utvecklingen på området och återkommer med förslag om förändringar om och när ny information framkommer som ger anledning till omprövning. Mot denna bakgrund anser utskottet att något initiativ från utskottets sida inte förefaller behövas, och avstyrker motionerna Fi202 (FP), Fi206 (M) och Fi229 (M).

Gallring av betalningsanmärkningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om gallring av betalningsanmärkningar och att det införs en beloppsgräns för hur små skulder som ska kunna bilda underlag för en kreditanmärkning. Utskottet avstyrker motionsyrkandet med motiveringen att utskottet förutsätter att regeringen kontinuerligt följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när det bedöms som nödvändigt.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi205* av Annelie Enochson (KD) yrkande 2 anförs att reglerna i kreditupplysningslagen bör ändras vad gäller tidpunkt när en uppgift om betalningsanmärkning senast bör gallras. I dag ligger anmärkningen kvar i tre år för privatpersoner. Tiden bör förkortas väsentligt så att den som vill göra rätt för sig ska ha en morot för sin ansträngning. Det behövs dessutom en beloppsgräns för hur små skulder som ska få utgöra underlag för en kreditanmärkning. Ett flexiblare system vad gäller kreditanmärkningar skulle verka stimulerande för de skuldsatta och inte uppfattas som det hot det gör i dag.

Tidigare behandling

Enligt 8 § kreditupplysningslagen ska en uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser.

Finansutskottet har ett flertal gånger behandlat frågor om kortare gallringstider för uppgifter om betalningsanmärkningar och frågor om mindre betalningsförsummelser, senast i betänkande 2009/10:FiU32. Utskottet avlog motionen om kortare gallringstider med motiveringen att utskottet förutsatte att regeringen noga följer utvecklingen på området och vidtar nödvändiga åtgärder om det visar sig att nuvarande reglering drabbar enskilda och företag på ett negativt sätt.

När det gäller frågan om mindre betalningsförsummelser avlog utskottet motionen med följande motivering. Att införa en beloppsgräns skulle kunna motverka möjligheterna för kreditgivare att göra korrekta kreditbedömningar för att på så sätt minska skuldsättningsproblemen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet förutsätter – nu liksom tidigare – att regeringen kontinuerligt följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när detta bedöms som nödvändigt. Utskottet avstyrker därmed motion Fi205 (KD).

Tillgång till banktjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om tillgång till banktjänster. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till bl.a. det arbete som Finansinspektionen avser att göra på området och mot bakgrund av resultatet av Finansinspektionens tillsynsinsatser. Utskottet utgår dock från att regeringen följer utvecklingen på området och återkommer med förslag på förändringar om och när sådant behov föreligger.

Motion

I *motion 2010/11:Fi210* av Börje Vestlund (S) anför motionären att banktjänster är en service för människorna i samhället och att alla därför måste få tillgång till dem, oberoende av i vilken livssituation man befinner sig. Alla bör få rätt till ett bankkonto för insättning, uttag och betalning, vilket inte är fallet i dag. Detta drabbar redan utsatta personer som exempelvis flyktingar utan svenskt personnummer, hemlösa som inte kan redovisa en fast adress och personer som gjort personlig konkurs eller som har betalningsanmärkningar. Tidigare fungerade Svensk Kassaservice som en plats för betalningar för denna grupp. Eftersom staten inte längre har ansvar för kassatjänster över hela landet utan bara för de orter och den landsbygd där behovet av kassatjänster inte kan tillgodoses på annat sätt, kommer motionären fram till att det är banklagstiftningen som är tillämplig när det gäller möjligheten att få bankkonto och grundläggande betaltjänster i övriga delar av landet.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt 11 b § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti är institut skyldiga att ta emot insättningar av var och en, om det inte finns särskilda skäl emot det. I lagens förarbeten uttalade regeringen att möjligheten att få tillgång till en säker sparform i princip bör stå öppen för alla. Skyldigheten att tillhandahålla konton är dock inte absolut, utan institutet kan neka tillgång om sakliga skäl föreligger. Sakliga skäl kan vara t.ex. misstanke om penningtvätt eller att kunden tidigare varit ohederlig mot institutet. I förarbetena till lagen behandlas även frågan om bankerna skulle bli skyldiga att

tillhandahålla betaltjänster. Regeringen bedömde då att det inte fanns behov av att lägga en sådan skyldighet på instituten (prop. 2002/03:139 s. 262). Regeringen menade att även om det fanns ett formellt krav, så skulle en bank som verkar på en marknad med fri prissättning alltid kunna prissätta sig ur en marknad.

Tidigare behandling

Finansutskottet behandlade senast i sitt betänkande 2009/10:FIU18 ett liknande motionsyrkande. Utskottet erinrade då om att banker som huvudregel omfattas av den s.k. kontraheringsplikten och att de allmänna råd som Finansinspektionen utfärdat när det gäller såväl förutsättningarna att öppna inlåningskonto som identifieringskrav enligt penningtvätsreglerna är utformade så att de tryggar denna huvudregel. Vidare anger utskottet att Finansinspektionen i sin rapport *Alla får inte betala* (2008:12) har uppmärksammat att vissa banker kräver att en kund har svenskt personnummer eller samordningsnummer för att erbjudas t.ex. Internetbank eller girobetalningar. Utskottet välkomnar de initiativ som Finansinspektionen avser att ta med anledning av tillsynsinsatsen när det gäller att förtydliga reglerna kring vem som kan nekas tillgång till konto och betaltjänster. Mot denna bakgrund vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att något initiativ från utskottets sida inte behövdes, och avstyrkte den aktuella motionen.

Finansinspektionen har inte påbörjat något regelprojekt sedan rapporten skrevs men har för avsikt att se över de allmänna råden som handlar om inlåningspolicy och tillgång till tilläggstjänster som anges i FFFS 2001:8 Allmänna råd om inlåningskonton och tillhörande banktjänster.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis – liksom vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden – erinra om att banker som huvudregel omfattas av s.k. kontraheringsplikt enligt 11 b § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Bankerna är därmed skyldiga att ta emot insättningar från var och en, om det inte finns särskilda skäl emot det. Utskottet noterar dessutom att Finansinspektionen har för avsikt att se över de allmänna råden som handlar om inlåningspolicy och tillgång till tilläggstjänster som anges i FFFS:8 Allmänna råd om inlåningskonton och tillhörande banktjänster. Med beaktande av det arbete som Finansinspektionen avser att göra finner inte utskottet att det för närvarande finns skäl att föreslå lagförändringar på området. Utskottet utgår dock från att regeringen följer utvecklingen på området och återkommer med förslag på förändringar om och när sådant behov föreligger. Utskottet avstyrker motion Fi210 (S).

Lokala sparbanker m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om de lokala sparbankerna. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till att det inom ramen för gällande lagstiftning finns möjligheter för banker att förstärka sitt kapital samt att det för närvarande pågår en utredning inom Finansdepartementet om egenkapitalbevis.

Jämför reservation 2 (V).

Motionen

I *motion 2010/11:Fi214* av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 anför motionärerna att det är viktigt att öka konkurrensen på bankmarknaden, så att hela landet får tillgång till en fungerande kreditgivning och för att ge en extra stimulans till den regionala utvecklingen. De lokala sparbankerna utgör en viktig resurs för den regionala utvecklingen. Deras förankring i lokalsamhället gör att sparbankerna har goda kunskaper om det samhället och de företag och människor som bor och verkar där. Motionärerna föreslår att Sverige inför s.k. egenkapitalbevis, vilka har vissa likheter med aktier. Principen med egenkapitalbevis är att bevisens kapitalandel läggs under samma regelverk som institutionens övriga kapital så att utdelningar, gåvor till allmännyttiga ändamål samt avsättningar till sparbankens fond styrs av ett och samma regelverk. Ägare av egenkapitalbevis kan inte få en beslutande majoritet i banken. Motionärerna föreslår också att regeringen ska återkomma med förslag till finansiering av startkapital för bildande av nya sparbanker och att banklagstiftningen ses över eftersom den, som den ser ut i dagsläget, är ett hinder för att sparbanksrörelsen utvecklas.

Tidigare behandling

Vänsterpartiet har flera gånger tidigare föreslagit att Sverige tillåter egenkapitalbevis för att göra sparbankerna mer konkurrenskraftiga gentemot de stora bankerna och att regeringen återkommer med förslag till finansiering av startkapital för bildande av nya sparbanker.

Finansutskottet avstyrkte en liknande motion i betänkande 2009/10:FiU18 med följande motivering. Sparbankerna fyller en viktig funktion på den svenska bankmarknaden och det är positivt om det startas fler sparbanker. På så sätt främjas mångfald och konkurrens. Utgångspunkten måste dock, enligt utskottet, vara att konkurrensneutrala förutsättningar ska gälla för att starta och driva bankverksamhet. När det gäller sparbankernas kapitalförsörjning finns det möjligheter att förstärka det supplementära kapitalet genom att ta upp s.k. förlagslån. Utskottet betonade vikten av att

regeringen noga bevakar utvecklingen på den svenska bankmarknaden och utreder behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när det bedöms som nödvändigt.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt uppgifter från Finansdepartementet pågår det för närvarande ett arbete på departementet med att utreda hur ett system med egenkapitalbevis eventuellt skulle kunna fungera på den svenska marknaden. En promemoria i ämnet väntas bli färdig i början av 2011.

När det gäller möjligheten att starta och driva bankverksamhet är reglerna för detta fastlagda i kreditinstitutsdirektivet 2006/48/EG.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att sparbankerna fyller en viktig funktion på den svenska bankmarknaden och är fortsatt positivt till att det startas fler sparbanker. Svensk bankmarknad, som i övrigt består av ett fåtal stora aktörer, kan främjas av ökad mångfald och konkurrens. Enligt utskottet måste dock utgångspunkten vara att konkurrensneutrala förutsättningar bör gälla för att starta och driva bankverksamhet. När det gäller frågan om egenkapitalbevis erinrar utskottet om att det föreligger möjligheter för banker att förstärka det supplementära kapitalet genom att ta upp s.k. förlagslån. Utskottet ser dock med tillförsikt fram emot den utredning som pågår på Finansdepartementet och som behandlar hur ett system med egenkapitalbevis eventuellt skulle kunna fungera på den svenska marknaden. Med detta avstyrker utskottet motion Fi214 (V).

Reformering av svenskt bankväsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om reformering av svenskt bankväsen. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning dels till att det inom EU pågår ett omfattande arbete med att bl.a. förstärka och förtydliga reglerna för riskhantering, kapitaltäckning och finansiell tillsyn för att motverka att nya finansiella kriser uppstår i framtiden, dels till att regeringen tillsatt en finanskriskommitté som ska göra en översyn av det svenska regelverket för hantering av finansiella kriser.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi224* av Finn Bengtsson och Betty Malmberg (M) yrkande 1 anförs att konkurrensen mellan banker inte fungerar på ett optimalt sätt. Ett skäl till det är att människor och företag inte är benägna att byta bank utan lever kvar i tron att banken är en partner som man är trogen och bygger en långvarig relation med. Motionärerna föreslår att svenskt bankväsen reformeras. Det bör göras en löpande identifikation av de banker som det kan vara nödvändigt att stödja i en tänkt finanskris för att förhindra att stabiliteten i hela samhällsekonomin riskeras. Motprestationen från staten blir då att på förhand, efter uppgjorda spelregler, garantera en sådan banks fortsatta funktion om en finanskris som hotar verksamheten skulle inträffa. Nyare och för det finansiella systemet mindre betydelsefulla bankaktörer behöver enligt motionärerna inte stödjas av staten om de inte hotar samhällsekonomin vid en finansiell krissituation. Eftersom denna åtskillnad mellan ”stora” och ”små” bankaktörer, sett ur ett samhälls-ekonomiskt perspektiv, är relativt nya fenomen i vårt land krävs ett annat regelverk som pedagogiskt hjälper svenska medborgare att förstå skillnaden i risk för dem själva om de väljer att hantera sin egen ekonomi med den ena eller andra aktören på den i dag fria bankmarknaden. I samband med den föreslagna reformeringen bör även några andra mindre, men mycket irriterande och orättvisa, fenomen kunna rättas till. Det gäller dels bankernas medvetna utnyttjande av det som kallas ”float” och som banker använder för att vid en transaktion mellan två kunder kunna ta ut en övernattsränta på kundens bekostnad, dels den öresavrundning som ständigt sker vid varje korttransaktion utan att kontanter hanteras.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte ett liknande motionsyrkande i betänkande 2009/10:FiU18 med hänvisning till det arbete på området som initierats inom såväl EU som i Sverige i spåren av den internationella finansiella krisen.

Kompletterande uppgifter

Statligt stöd

Lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut innehåller bestämmelser om stöd till kreditinstitut, inlösen av aktier i sådana institut och en särskild fond för stabiliteten på kreditmarknaden, kallad stabilitetsfonden. Enligt 1 kap. 2 § får statligt stöd lämnas till kreditinstitut m.fl. som ett led i en rekonstruktion, om det behövs för att motverka en risk för allvarlig störning av det finansiella systemet i Sverige.

Stabilitetsfonden

Riksdagen beslutade i sitt betänkande (bet. 2008/09:FiU16 Stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet) att bygga upp en stabilitetsfond som ska finansiera statens åtgärder för att stödja det finansiella systemet. Banker och andra kreditinstitut ska betala en årlig stabilitetsavgift. På frågan om även små icke systemviktiga institut måste betala stabilitetsavgift till fonden angav utskottet i sitt betänkande (bet. 2009/10:FiU7 Stabilitetsavgift) att ett stabilt finansiellt system är till fördel för alla aktörer på marknaden, t.ex. genom att samtliga kreditinstituts finansieringsmöjligheter förbättras. Det är därför rimligt att samtliga kreditinstitut och företag som omfattas av stödlagen deltar i finansieringen av de olika stödåtgärderna genom att betala stabilitetsavgift.

Stabilitetsfonden ska bära alla kostnader för stödåtgärderna. Eventuella infrianden av garantier eller annat stöd till kreditinstitut kommer att belasta fonden, medan återvinningar av eventuellt stöd ska gå tillbaka till fonden. Genom att instituten själva finansierar fonden via avgifter skapas ett långsiktigt hållbart finansieringssystem som ligger utanför statsbudgeten. Även avgifter för utfärdade bankgarantier går till stabilitetsfonden.

Den årliga stabilitetsavgiften är 0,036 % av ett underlag som är baserat på institutets balansräkning (se uppgiftsblankett till höger). För 2009 och 2010 är avgiften halverad. Institut som deltar i garantiprogrammet får dra av de garanterade lånen från underlaget till stabilitetsavgiften.

Stabilitetsavgiften är inledningsvis relaterad till institutens balansräkningar, utan riskdifferentiering. Regeringen har sagt att man ska återkomma under 2011 med ett förslag på hur avgifterna till stabilitetsfonden och insättningsgarantin kan slås ihop till en enda och riskdifferentierad avgift.

Målet är att stabilitetsfonden ska uppgå till motsvarande 2,5 % av BNP år 2023. Inledningsvis tillförde staten 15 miljarder kronor genom ett särskilt anslag. Därutöver ska Insättningsgarantifonden på sikt överföras. Den har i dag ett värde på ca 20 miljarder kronor.

Till Stabilitetsfonden räknas dessutom det innehav av Nordeaaktier som blev resultatet av att staten deltog i bankens nyemission inom ramen för kapitaltillskottsprogrammet. Det innebär att aktieutdelning och eventuella vinster från försäljning av aktierna kommer att tillfalla fonden.

Stabilitetsfondens behållning i slutet av februari 2010 var 30,3 miljarder kronor, inklusive Nordeaaktierna värderade till marknadsvärde. Siffran inkluderar 2,1 miljarder kronor i avgifter för bankgarantier. Stabilitetsavgiften började faktureras i juli 2010.

Riksrevisionens rapport 2009:26 Statens garantier i finanskrisen

I sin rapport anger Riksrevisionen följande. Då bankgarantin beslutades avstod regeringen från att försöka bedöma de framtida kostnaderna, med hänvisning till att alternativkostnaden för en eventuellt fördjupad kris i den reala ekonomin bedömdes vara mycket stor. Riksgälden framhöll att sta-

tens reella exponering gentemot det svenska banksystemet vare sig är begränsad till de faktiskt utställda garantierna eller till det maximala garantibeloppet 1 500 miljarder kronor. Riksrevisionens tolkning av stödlagens krav på kostnadsminimering är att kostnaden för det statliga stödet ska vara så låg som möjligt förutsatt att negativa samhällsekonomiska konsekvenser undviks genom stödet. För att säkerställa detta borde regeringen beräkna och redovisa risker och förväntade kostnader för garantierna samt utforma processer för att löpande hantera, följa upp och avveckla dem. Regeringen hade inte heller vidtagit några åtgärder för att beräkna risken för framtida kostnader när det gäller statens garantiåtaganden inom exportområdet. Riksrevisionen ansåg sammanfattningsvis att regeringen inte hade säkerställt ett tillfredsställande underlag för bedömning av statens risker för framtida kostnader inom garantiområdet.

Tillsättning av en finanskriskommitté

Regeringen beslutade den 3 februari 2011 att tillsätta en finanskriskommitté. Kommittén ska göra en översyn av det svenska regelverket för hantering av finansiella kriser. Kommittén ska föreslå åtgärder för att förbättra regelverket så att framtida finansiella kriser i första hand kan mildras genom förebyggande åtgärder och i andra hand lösas på ett effektivt sätt. Detta samtidigt som skattebetalarnas intressen värnas och allmänhetens förtroende för det finansiella systemet säkerställs. Utgångspunkten är att skattebetalarnas pengar ska värnas när staten behöver ingripa i kriser. Bankernas ägare, inte skattebetalarna, ska ta förlusterna vid för riskfyllt agerande.

Utskottets ställningstagande

De finansiella marknaderna är numera integrerade inom EU och utskottet konstaterar att det inom EU pågår ett omfattande arbete med att bl.a. förstärka och förtydliga reglerna för riskhantering, kapitaltäckning och finansiell tillsyn för att motverka att nya finansiella kriser uppstår i framtiden. Med anledning av detta och att regeringen nu tillsatt en finanskriskommitté menar utskottet att det inte är nödvändigt att från utskottets sida ta några särskilda initiativ med anledning av motion Fi224 (M), som således avstyrks.

Lån utan ränta

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om lån utan ränta. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till att det finns möjligheter att införa denna typ av finansiering inom ramen för gällande banklagstiftning.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi226* av Amir Adan (M) föreslår motionären att möjligheten att införa islamisk finansiering i Sverige ses över. Eftersom islam förbjuder räntetransaktioner försvåras möjligheterna för muslimer som lever i Sverige att låna i bank. Islamisk finansiering finns både i England och i Tyskland. Sådan finansiering kan öppna möjligheterna för fler av våra invånare i Sverige att finansiera sitt boende eller företagande, vilket underlättar både skapandet av nya företag och arbetstillfällena och att skaffa eget boende. Enligt motionären skulle problemet kunna lösas genom att en bank i stället för ränta tar ut en avgift. En bank kan då köpa en bostad som sedan hyrs av kunden. Finansinspektionen har uttalat att det inte finns några direkta hinder i rörelselagstiftningen mot förslaget, men att banker inte får äga fastigheter direkt. För att komma till rätta med det problemet skulle man kunna bilda ett bolag som äger fastigheterna. Å andra sidan menar Finansinspektionen att islamisk finansiering skulle kunna skapa problem i fråga om konsumentskyddslagstiftningen och skatte- lagstiftningen. I det senare fallet rör det sig om avdragsrätt när vi betalar ränta på lånen, då en lika långtgående avdragsrätt för avgifter för lån inte existerar.

Kompletterande uppgifter

Enligt Finansdepartementet föreligger det inte något direkt hinder i svensk banklagstiftning mot att införa denna typ av finansiering. Någon utredning om att införa lån utan ränta i Sverige pågår för närvarande inte. Redan i dag förekommer dock denna typ av lån genom exempelvis JAK medlemsbank. Finansinspektionen menar att det inte finns några absoluta hinder mot denna typ av lån i rörelselagstiftningen. Inspektionen påpekar dock att lånen skulle kunna strida mot konsumentskyddslagstiftningen, bl.a. om uttagna avgifter för lånen blir oskäligt höga.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte att det i nuläget krävs att något initiativ tas i frågan med hänsyn till att det finns möjligheter att införa denna typ av lån inom ramen för gällande lagstiftning. Därmed avstyrker utskottet det aktuella motionsyrkandet Fi226 (M).

Nivåer på räntor och avgifter vid indrivning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om nivåer på räntor och avgifter vid indrivning samt om privat inkassoverksamhet. Utskottet avstyrker motionerna med hänvisning till dels den reglering om ränta och kostnader som finns i inkassolagen och att nivåer för exempelvis betalningspåminnelser och inkassokrav också är reglerade, dels den tillsynsverksamhet som bedrivs av Datainspektionen och Finansinspektionen. Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket om och när det bedöms som nödvändigt.

Motionerna

I *motion 2010/11:Fi228* av Catharina Bråkenhielm (S) anförs att indrivningsföretag helt fritt kan sätta nivån på kravavgifter, administrationskostnader och ränta på kapitalkulder. Avgifterna är alltid betydligt högre än i andra sammanhang och räntan sätts skyhögt. Kravbeloppet rusar i höjden till belopp som blir helt omöjliga eller mycket svåra för den skuldsatta att klara av att betala. Ett naturligt steg för att säkra skyddet för den skuldsatta är att genom lag reglera indrivningsföretagens prissättning och uttag av avgifter gentemot den skuldsatta.

I *motion 2010/11:Fi205* av Annelie Enochson (KD) yrkande 3 föreslås att övertag av privata fordringar genom privat inkassoverksamhet omedelbart förbjuds. Det finns inget samhällsekonomiskt intresse av att privatpersoner ska starta fåmansföretag för att sko sig på de överskuldsatta. Sådan inkassoverksamhet bör få tillstånd att bedrivas endast i större börsnoterade aktieföretag och inkassolagens tillståndskriterier bör därmed skärpas. Inkassoföretagen köper fordringarna för en spottstyver och kräver sedan full betalning.

Tidigare behandling

Utskottet har senast i betänkande 2009/10:FiU18 behandlat liknande motionsyrkanden om inkassoverksamhet. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med följande motivering. Både Finansinspektionen och Datainspektio-

nen har redovisat resultatet av sin tillsyn av inkassoföretag. Finansinspektionen konstaterar i sin rapport (Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2009:10, s. 67) att inkassoverksamheten de senaste åren genererat få klagomål jämfört med tidigare. Anledningen, enligt Finansinspektionen, är att allt färre företag har tillstånd hos Finansinspektionen att bedriva inkassoverksamhet. Finansinspektionen drar slutsatsen att för företagen under Finansinspektionens tillsyn sköts inkassoverksamheten i huvudsak på ett väl fungerande sätt. Datainspektionen konstaterar i sin årsredovisning för 2009 (s. 29) när det gäller inkassoverksamheten att branschen i allt väsentligt följer god inkassosed. Vad gäller ränta och kostnader för inkassoåtgärder kunde utskottet konstatera att detta område är noga reglerat i inkassolagen och att nivån på avgifter för t.ex. betalningspåminnelse och inkassokrav är reglerade. Några initiativ från utskottets sida framstod därför inte som nödvändiga. Utskottet förutsatte, då liksom tidigare, att regeringen kontinuerligt följer utvecklingen på inkassoområdet och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när det bedöms som nödvändigt.

Kompletterande uppgifter

Gällande lagstiftning

Tillstånd och tillsyn

Inkassoverksamhet regleras av inkassolagen (1974:182). Bestämmelser för inkassoverksamhet finns även i inkassoförordningen (1981:956), lagen (1981:739) och förordningen (1981:1057) om ersättning för inkassokostnader m.m. Enligt 2 § inkassolagen får inkassoverksamhet, som avser indrivning av fordringar för annans räkning eller fordringar som har övertagits för indrivning, bedrivas endast efter tillstånd av Datainspektionen med undantag för inkassoverksamhet som bedrivs av företag under Finansinspektionens tillsyn eller av advokater. Enligt 13 § inkassolagen utövar Datainspektionen tillsyn över efterlevanden av lagen. Inspektionens tillsyn omfattar dock inte verksamhet som bedrivs av företag under Finansinspektionens tillsyn eller av advokater.

Ränta och kostnader för inkassoåtgärder

Om borgenären och gäldenären i förväg har träffat ett avtal om ränta gäller detta. I sådana avtal brukar det stå att dröjsmålsränta ska betalas från förfallodagen med en viss procent, t.ex. per månad. Om inget avtal har träffats i förväg gäller räntelagens regler. Räntelagen ger borgenären rätt att ta ut en årsränta som motsvarar Riksbankens referensränta plus 8 %.

Frågor om ersättning för inkassokostnader regleras i lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. (1981:739). Lagens regler är tvingande, dvs. borgenären får inte genom avtal utvidga gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader. Storleken av de belopp som gäldenären kan bli skyldig att

betala i kostnadsersättning regleras i förordningen (1981:1051) om ersättning för inkassokostnader. Lagen reglerar gäldenärens skyldighet att ersätta borgenärens kostnader för åtgärder som normalt ingår i det utomrättsliga förfarandet för indrivning av en förfallen fordran. Det rör sig bl.a. om betalningspåminnelser, inkassokrav, uppgörelser om amorteringsplaner per korrespondens med gäldenären. Det kan därför tillkomma kostnader för faktureringar, aviseringar och påminnelser som har skett före förfallodagen. Dessutom kan gäldenären bli ersättningsskyldig för vissa kostnader som uppkommer i samband med ansökan till kronofogdemyndighet eller till domstol.

Utskottets ställningstagande

Både Finansinspektionen och Datainspektionen har redovisat resultatet av sin tillsyn av inkassoföretag. Finansinspektionen konstaterar i sin rapport (Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2009:10, s. 67) att inkassoverksamheten de senaste åren genererat få klagomål jämfört med tidigare. Anledningen, enligt Finansinspektionen, är att allt färre företag har tillstånd hos Finansinspektionen att bedriva inkassoverksamhet. Finansinspektionen drar slutsatsen att för företagen under Finansinspektionens tillsyn sköts inkassoverksamheten i huvudsak på ett väl fungerande sätt. Datainspektionen konstaterar i sin årsredovisning för 2009 (s. 29) när det gäller inkassoverksamheten att branschen i allt väsentligt följer god inkassosed. Utskottet konstaterar – liksom vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden – att när det gäller ränta och kostnader för inkassoåtgärder är detta område noga reglerat i inkassolagen och nivån på avgifter för exempelvis betalningspåminnelse och inkassokrav är också reglerad. Utskottet förutsätter, liksom tidigare, att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket om och när det bedöms som nödvändigt. Med detta avstyrker utskottet motionerna Fi228 (S) och Fi205 yrkande 3 (KD).

Åtgärder mot barnpornografi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om åtgärder mot barnpornografi. Utskottet avstyrker motionen mot bakgrund av att det redan finns en europeisk motsvarighet till den svenska koalitionen. Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när det bedöms som nödvändigt.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi257* av Penilla Gunther m.fl. (KD) anför motionärerna att det, i likhet med nästan all kriminell verksamhet, finns ekonomiska drivkrafter bakom spridandet av barnpornografi och de övergrepp på barn som krävs för att framställa det barnpornografiska materialet. När barnpornografi sprids elektroniskt sker nästan alltid betalningarna elektroniskt. Ett effektivt sätt att bekämpa detta brott är därför att försvåra för spridarna av barnpornografiskt material att få betalt via nätet. I Sverige har Kristdemokraterna genom Mats Odell tillsammans med Ecpat och de finansiella aktörerna tagit initiativ till en finansiell koalition mot barnpornografibrott. Den bygger på ett frivilligt samarbete mellan betalningsindustrin (banker och kreditkortsföretag), Internetleverantörer, frivilligorganisationer och brottsbekämpande myndigheter för att spåra och stoppa betalningar av barnpornografiskt material. Huvudsyftet med finansiella koalitioner är att förhindra eller försvåra kommersiell hantering av barnpornografiskt material. Enligt polisen stoppas i Sverige 50 000 försök varje dygn för att nå illegala webbplatser med övergreppsbilder på barn. Det visar hur viktiga insatser mot barnpornografi är. Motionärerna föreslår därför att arbetet med att ge politiskt stöd till framväxten av finansiella koalitioner i hela Europa fortsätter för att förhindra eller försvåra kommersiell hantering av barnpornografiskt material.

Kompletterande uppgifter

Enligt uppgift från Finansdepartementet är Finanskoalitionens uppgift att utveckla och samordna åtgärder för att försvåra och förhindra handeln med övergreppsbilder på barn. Arbetet påbörjades 2007 och i dag ingår 13 banker i koalitionen. Under 2009 inleddes ett nära samarbete med Rikskriminalpolisen för att lättare identifiera de företag som säljer barnpornografiska bilder och kunna stoppa transaktioner. Bankerna samarbetar även med Ecpat Sverige, vilken är en ideell förening som arbetar med att förebygga och stoppa alla former av barnsexhandel – barnpornografi, trafficking och barnsexturism.

Mats Odell leder Finanskoalitionens styrgrupp där det ingår representanter för Ecpat, Svenska Bankföreningen, Skandiabanken, Finansinspektionen och Justitiedepartementet. Finansdepartementet har deltagit vid Finanskoalitionens möten under det senaste året. Finansdepartementet har inte deltagit i koalitionen beslutsfattande men varit adjungerade och stött projektet. Rikskriminalpolisen och Ekobrottsmyndigheten samverkar med koalitionen. Antalet medlemmar ökar. Diskussioner förs med bl.a. mobiloperatörer för att inkludera dem i arbetet med att stoppa betalningarna. Det finns en europeisk och en amerikansk motsvarighet till den svenska koalitionen. Enligt Finansdepartementet är arbetet mycket framgångsrikt och antalet sajter som säljer barnpornografi har minskat som en följd av arbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar det arbete som pågår i Finanskoalitionen med att utveckla och samordna åtgärder för att försvåra och förhindra handeln med övergreppsbilder på barn. Det är mycket glädjande att arbetet verkar ha varit framgångsrikt. Utskottet finner dock inte att något initiativ från utskottets sida behövs med hänsyn att det redan finns en europeisk motsvarighet till Finanskoalitionen. Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när det bedöms som nödvändigt. Med detta avstyrker utskottet motion Fi257 (KD).

Minskad användning av kontanter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om minskad användning av kontanter. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till det samarbete som pågår mellan Riksbanken och bankerna för att minska kontanthantering i samhället samt den nyligen införda lagstiftningen om betaltjänster som kan väntas leda till färre kontantbetalningar och ökad kortanvändning.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi261* av Hans Olsson (S) föreslås att man ska verka för en minskad användning av kontanter. Sedlar och mynt kostar pengar att framställa och byta ut. Hanteringen av sedlar och mynt kostar svenska företag ca 11 miljarder kronor per år enligt Swedbank. Förvaring och transporter av kontanter kostar också pengar samt bidrar till koldioxidutsläppen. Kriminella gillar kontanter, det gäller både den grova organiserade brottsligheten (GOB) och andra kriminella. Staten borde ta initiativ till samtal med olika branschorganisationer för att få fram ”branschplaner” för hur kontanthantering systematiskt kan avvecklas.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte en liknande motion i betänkande 2009/10:FiU30 (s. 18) med den motiveringen att det i Riksbanken för närvarande pågår ett samarbete med bankerna för att minska kontanthantering i samhället. Den i betänkandet föreslagna lagstiftningen om betaltjänster innebär också ett förbud mot avgifter för kortbetalningar, vilket kan väntas leda till färre kontantbetalningar och ökad kortanvändning. Utskottet ansåg det därför inte motiverat att ta något initiativ i frågan.

Kompletterande uppgifter

Enligt uppgift från Riksbanken har mängden utelöpande sedlar minskat under senare år. År 2010 uppgick beloppet till 99,6 miljarder kronor, vilket var det lägsta på tio år. Högsta mängden sedlar under tioårsperioden uppmättes 2007 och uppgick då till 108,5 miljarder kronor. Orsakerna till den minskade kontanthantering är flera, bl.a. att de elektroniska banktjänsterna har ökat; dessutom har förmodligen kortanvändningen ökat.

Det pågår fortfarande ett samarbete mellan Riksbanken och bankerna i Kontanthanteringsrådet. Rådet etablerades av Riksbanken i mars 2006 och leds av riksbankschefen Stefan Ingves. Syftet med rådet är att det ska fungera som ett forum för att diskutera frågor kring kontanthantering i samhället. Förutom Riksbanken består rådet av representanter för banker, kontantdepåbolag, värdetransportbolag, detaljhandel, fackföreningar och berörda myndigheter. Riksbankens ståndpunkt är att Sverige ska ha en så effektiv och säker kontanthantering som möjligt. Däremot har man inga synpunkter på om mängden kontanter bör minskas eller inte. Det är en fråga för bankerna. Däremot är det enligt Riksbanken viktigt att varje betalningsmedel bär sina egna kostnader.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ståndpunkt att det samarbete som pågår mellan Riksbanken och bankerna för att minska kontanthantering i samhället, tillsammans med lagstiftningen om betaltjänster, kan väntas leda till färre kontantbetalningar och ökad kortanvändning. Utskottet finner det därför inte motiverat att ta något initiativ i frågan och avstyrker motion Fi261 (S).

Europeiska bankkonton

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om europeiska bankkonton. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att det redan finns regler om gränsöverskridande betalningar på Europeanivå.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi262* av Hans Olsson (S) föreslås att det blir möjligt att göra löneöverföringar inom EU till det bankkonto som arbetstagaren har i sitt hemland. Den som reser till andra länder inom EU/EES-området för att arbeta kortvarigt, vilket är vanligt bland ungdomar, måste öppna ett konto i en bank i landet för att kunna få sin lön insatt på ett bankkonto. Den fria rörligheten för arbetskraft kompliceras av denna märkliga ordning. Med hjälp av IBAN (International Bank Account Number) eller

något annat system borde den som arbetar utomlands kunna få sin lön insatt på ett konto i hemlandet. Det går ju att ta ut pengar från sitt bankkonto via bankomater utomlands. Ur teknisk synvinkel kan det inte finnas något problem att göra det omvända, sätta in pengar för lön på ett konto i ett annat land.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte en likartad motion i betänkande 2009/10:FiU18 med den motiveringen att det redan finns regler om gränsöverskridande betalningar på Europanivå. Med de förenklingar som dessa regler innebär underlättas bl.a. den fria rörligheten för arbetskraft. Att det skulle vara nödvändigt att öppna ett konto i det land man arbetar har inte något stöd i regleringen. I stället kan det handla om att en arbetsgivare i sina rutiner för löneutbetalningar anser sig behöva göra utbetalningen på ett konto i den bank som arbetsgivaren anlitar. Så länge den enskilde kan uppge IBAN och BIC så är det, enligt reglerna, möjligt att göra sådana transaktioner som motionären efterlyser.

Kompletterande uppgifter

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2560/2001 om gränsöverskridande betalningar i euro finns regler om gränsöverskridande betalningar i euro. I förordningen ges medlemsstater med annan valuta än euro möjlighet att låta den egna valutan omfattas av förordningen, vilket Sverige tillämpar enligt lagen (2002:598) för vissa gränsöverskridande betalningar.

Lagen (1999:268) om betalningsöverföring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet omfattar betalningsöverföringar från beställare i Sverige till betalningsmottagare inom EES-stat eller från beställare inom EES-stat till mottagare i Sverige. Den typ av betalningar som avses i regleringen kallas för Europabetalning eller EU-betalning. Den förordning som styr de gränsöverskridande betalningarna innehåller krav på priset för betalningen, hur lång tid betalningen högst får ta, vilken information betalningen ska innehålla och att betalare och betalningsmottagare ska betala sina egna bankkostnader. En Europabetalning har ett lägre pris och når normalt mottagarens bank två bankdagar efter betalningsdagen och den får högst ta sex bankdagar. Betalningen måste innehålla IBAN och BIC, dvs. kontonummer enligt en internationell standard och en internationellt standardiserad kod för att identifiera banker.

För närvarande pågår ett arbete inom EU för att snabba på processen mot en inre marknad för betaltjänster (Sepa) där man t.ex. bara ska behöva ha ett konto. Det gäller dock bara betalningar och autogireringar i euro. Enligt kommissionens förslag KOM(2010) 775 ska även EU-länder utanför euroområdet delta i Sepa, men dessa länder ska få längre tid på sig än euroländerna att införa Sepabetalningar.

Utskottets ställningstagande

Liksom vid tidigare behandling i utskottet konstaterar utskottet att det finns regler om gränsöverskridande betalningar på Europainivå. Med de för-
enklingar som dessa regler innebär underlättas bl.a. den fria rörligheten för
arbetskraft. Det krav, som motionären hänvisar till, om att behöva öppna
ett konto i det land där man arbetar har inte något stöd i regleringen. I
stället kan det handla om att en arbetsgivare i sina rutiner för löneutbetal-
ningar anser sig behöva göra utbetalningen på ett konto i den bank som
arbetsgivaren anlitar. Så länge den enskilde kan uppge IBAN och BIC så
är det, enligt reglerna, möjligt att göra sådana transaktioner som motionä-
ren efterlyser. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motion Fi262 (S).

Försäkringspremier och betalningsanmärkningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om försäkringspremier och betal-
ningsanmärkningar. Utskottet avstyrker motionen med motiver-
ingen att frågan huruvida ytterligare åtgärder på detta område
bör vidtas i första hand är en angelägenhet för de aktuella till-
synsmyndigheterna.

Jämför reservation 3 (S, V).

Motionen

I *motion 2010/11:Fi266* av Hans Hoff (S) föreslås en översyn av tillämp-
ningen av reglerna om betalningsanmärkningar så att människor inte drab-
bas felaktigt, t.ex. genom att få högre premier för lägenhets- eller
villaförsäkringar. Risken för försäkringsfall ökar givetvis inte för att man
kommit efter med räkningar för t.ex. hemtjänst.

Tidigare behandling

Utskottet har i betänkande 2008/09:FiU33 (s. 24 f.) avslagit en liknande
motion med följande motivering. När det gäller frågan om vilka effekter
en betalningsanmärkning kan få för den berörda personens försäkringspre-
mier noterade utskottet att olika försäkringsbolag tillämpar olika kriterier
för att närmare fastställa försäkringspremiens storlek. Detta förfaringsätt
är enligt såväl Konsumentombudsmannens som Finansinspektionens bedöm-
ning förenligt med gällande lagstiftning. Vidare noterade utskottet att den
nuvarande lagstiftningen syftar till att åstadkomma en sund konkurrens mel-
lan försäkringsbolagen och att den enskilde försäkringstagaren har möjlig-
het att välja mellan ett relativt stort antal försäkringsbolag som tillämpar
olika principer vid fastställande av försäkringspremier. Utskottet hade sam-
tidigt förståelse för att enskilda i vissa fall kan drabbas av oförutsedda

premieförändringar. Utskottet ville därför understryka vikten av att försäkringsbolagen tillhandahåller tydlig information om sina premier och hur dessa fastställs, för att ge försäkringstagarna möjlighet att välja den försäkring som bäst passar dem. I övrigt ansåg utskottet att frågan om huruvida några ytterligare åtgärder borde övervägas i första hand var en angelägenhet för de myndigheter som utövar tillsyn på detta område. Några initiativ från utskottets sida framstod inte som nödvändiga.

Kompletterande uppgifter

När det gäller frågan om betalningsanmärkningars inverkan på försäkringspremier finns regler för hur försäkringsbolag får beräkna premier i 7 kap. 2 och 4 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713). Premier för liv- och skadeförsäkringar som meddelas för längre tid än tio år ska bestämmas utifrån antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader som var för sig är betryggande, medan premier för tjänstepensionsförsäkringar ska sättas utifrån samma antaganden gjorda på ett aktsamt sätt. Bestämmelser om försäkringspremier finns även i 5 kap. försäkringsavtalslagen (2005:104).

Enligt vad utskottet inhämtat bedömer såväl Konsumentverket som Finansinspektionen att den nuvarande lagstiftningen medger att försäkringsbolag kan beakta bl.a. förekomsten av betalningsanmärkningar vid fastställande av försäkringspremier när det gäller hemförsäkringar. Konsumentverket meddelade dock att när det gäller trafikförsäkringar utreder verket för närvarande frågan.

Försäkringsrörelselagstiftningen ändrades 1999 då bl.a. det s.k. skälighetskravet för premier togs bort. Skälighetskravet ansågs bl.a. innebära att premien skulle vara rimlig i förhållande till risken (prop. 1998/99:87 s. 157). I samband med detta anförde regeringen att skälighetsprincipen varit vag och svårtillämpad. Fördelaktiga villkor för försäkringstagarna bör i stället åstadkommas genom regler som ger utrymme för en sund konkurrens mellan försäkringsbolagen och regler som säkerställer en bättre genomlysning av bolagens kostnader och förmåner (prop. 1998/99:87 s. 165). Finansutskottet tillstyrkte regeringens förslag (bet. 1998/99:FiU28). Ansvarigt statsråd besvarade en interpellation om betalningsanmärkningars inverkan på försäkringspremier den 13 februari 2009 (ip. 2008/09:263) och anförde då att den nuvarande lagstiftningen ger möjlighet för en försäkringstagare som är missnöjd med premiesättningen att väcka talan i domstol och få skäligheten i premiesättningen prövad. Dessutom framhölls att Marknadsdomstolen på talan av Konsumentombudsmannen kan förbjuda en näringsidkare att använda ett avtalsvillkor, i t.ex. ett försäkringsavtal, som med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten. Statsrådet ansåg mot denna bakgrund inte att det fanns något behov av ytterligare initiativ på lagstiftningsområdet eller andra åtgärder när det gäl-

ler försäkringsbolagens verksamhet i detta avseende. En ny försäkringsrörelselag träder i kraft den 1 april 2011. Någon ändring i sak i denna del innebär inte den nya lagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar – liksom vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden – att olika försäkringsbolag tillämpar olika kriterier för att närmare fastställa försäkringspremiens storlek. Detta förfaringssätt är förenligt med gällande lagstiftning enligt både Konsumentombudsmannens och Finansinspektionens bedömning. Den nuvarande lagstiftningen syftar till att åstadkomma en sund konkurrens mellan försäkringsbolagen, och den enskilde försäkringstagaren har möjlighet att välja mellan ett relativt stort antal försäkringsbolag som tillämpar olika principer vid fastställande av försäkringspremier. För att undvika att enskilda personer drabbas av oförutsedda premieförändringar vill utskottet understryka vikten av att försäkringsbolagen tillhandahåller tydlig information om sina premier och hur dessa fastställs, för att ge försäkringstagarna möjlighet att välja den försäkring som bäst passar dem. Frågan om några ytterligare åtgärder bör övervägas är, enligt utskottet, i första hand en angelägenhet för tillsynsmyndigheterna på detta område. Utskottet finner inte att några initiativ från utskottets sida är påkallade och avstyrker därför motion Fi266 (S).

Ekonomisk egenmakt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ekonomisk egenmakt. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till regeringens ekonomiska politik som i flera avseenden förbättrar möjligheterna att bygga ett eget kapital genom arbete samt genom lägre beskattning av enskilt ägande.

Motionen

I *motion 2010/11:Fi272* av Johnny Munkhammar (M) anförs att det bör tillsättas en utredning för att se över möjligheterna för fler att kunna bygga upp en ekonomisk buffert. Uttrycket en årslön på banken blev på sin tid kritiserat. Problemet ansågs vara att ett så stort sparande är svårt eller omöjligt för de allra flesta. När skatter och utgifter är betalda återstår inte så mycket av en normal inkomst att spara. Enligt den första upplagan av Global Wealth Report från Credit Suisse kontrollerar de rikaste 10 % i Sverige hela 72 % av alla tillgångar – i Tyskland, Italien och Norge är siffran runt 50 %. Detta är enligt motionären en medveten politik. Idén har varit att staten ska ta hand om den ekonomiska tryggheten åt medbor-

garna. Statens företag ska ju vara folkets egendom. Ett alternativ till att använda alla intäkter till att minska statsskulden ytterligare skulle därför kunna vara att låta intäkterna tillfalla folket. Statens ägande av företag motsvarar över 50 000 kr per svensk. De exakta formerna för hur detta lämpligast skulle kunna ske bör utredas närmare.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte en liknande motion i betänkande 2008/09:FiU1 (s. 102 och 112 f.). Motionären efterlyste en långsiktig politik för att stimulera hushållens förmögenhetsbildning. Utskottet ansåg dock att regeringens ekonomiska politik i flera avseenden förbättrade möjligheterna att bygga ett eget kapital genom arbete. Sänkta skatter på arbete och företagande i kombination med lägre beskattning av enskilt ägande, t.ex. genom förändringarna i fastighetsbeskattningen och den avskaffade förmögenhetsskatten, underlättade enligt utskottets uppfattning för privat kapitalbildning.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringen aviserade i budgetförslaget för 2011 (prop. 2010/11:1 finansplan m.m. s. 59 f.) en bred utredning av företagsbeskattningen. Den 13 januari 2011 beslutade regeringen direktiv (dir. 2011:1) *Översyn av företagsbeskattningen*. Utredningen ska se över beskattningen av bolag i syfte att beskattningen utformas så att företagande, investeringar och sysselsättning gynnas. Enligt direktiven bör utredningen i så stor utsträckning som möjligt sträva efter att ta fram förslag som breddar bolagsskattedatabasen för att finansiera en sänkning av de skatter som betalas av bolagssektorn.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare ståndpunkt att regeringens ekonomiska politik i flera avseenden förbättrar möjligheterna att bygga ett eget kapital genom arbete. Privat kapitalbildning underlättas också av sänkta skatter på arbete och företagande i kombination med lägre beskattning av enskilt ägande, t.ex. genom förändringarna i fastighetsbeskattningen och den avskaffade förmögenhetsskatten. Med anledning av dessa förbättringar avstyrker utskottet motion Fi272 (M).

Ensidig uppsägning av krediter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ensidig uppsägning av krediter. Utskottet avstyrker motionen bl.a. mot bakgrund av Finansinspektionens tillsynsinsatser. Utskottet utgår dock från att regeringen följer utvecklingen på området och återkommer med förslag på förändringar om och när sådant behov föreligger.

Jämför reservation 4 (V).

Motionen

I *motion 2010/11:Fi246* av Krister Örnfjäder (S) anförs att banklagstiftningen i dag ger enskilda banker rätt att ensidigt säga upp krediter, även när den andra parten fullgör sin del av avtalet genom att kontinuerligt betala av på krediten. Detta är enligt motionären orimligt och kan drabba många enskilda företagare negativt. Motionären påtalar att Frankrike har en lagstiftning som innebär att bankerna inte kan säga upp gällande krediter under avtalsperioden om kunderna sköter sina åtaganden. Denna typ av lagstiftning bör även införas i Sverige.

Tidigare behandling

Frågan har behandlats i utskottets betänkande 2009/10:FiU18. Utskottet avstyrkte yrkandet med motiveringen att utskottet förutsatte att regeringen löpande följer utfallet av lagstiftningen och vid behov återkommer till riksdagen. Utskottet erinrade då också om Finansinspektionens rapport *Konsumentskyddet på finansmarknaden* (2009:10) som är framtagen efter samråd med Konsumentverket, Konsumenternas Bank- och finansbyrå och Konsumenternas försäkringsbyrå som inte rapporterar några brister på det aktuella området.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om bankers rätt att ensidigt säga upp krediter finner inte utskottet anledning att ta något initiativ från utskottets sida bl.a. mot bakgrund av resultatet av Finansinspektionens tillsynsinsatser. Utskottet utgår dock från att regeringen följer utvecklingen på området och återkommer med förslag på förändringar om och när sådant behov föreligger. Utskottet avstyrker motion Fi246 (S).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Kreditupplysningar, punkt 1 (SD)

av Johnny Skalin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Fi202 av Jan Ertsborn (FP) och avslår motionerna 2010/11:Fi206 av Krister Hammarbergh (M) och 2010/11:Fi229 av Eva Lohman och Saila Quicklund (båda M).

Ställningstagande

Jag anser att det inte finns några bärande skäl till att behandla näringsidkare på annat sätt än fysiska personer som inte driver näring när det gäller kreditupplysningar. Enligt min mening bör därför reglerna om näringsidkare i 7 § kreditupplysningslagen ändras så att samma regler gäller för näringsidkare som för fysiska personer som inte driver näringsverksamhet.

2. Lokala sparbanker m.m., punkt 4 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Fi214 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

De lokala sparbankerna är en viktig resurs för den regionala utvecklingen. Deras förankring i lokalsamhället gör att sparbankerna har goda kunskaper om det samhället och om de företag och de människor som finns och verkar där. Samtliga lokala banker är lokaliserade utanför de större tätorterna.

Bland annat beviljas lån till småföretag och privatpersoner som annars kanske inte skulle ha godkänts – av främst affärsbankerna. Eftersom tanken med sparbankerna i grunden går ut på att de ska verka lokalt har de en unik kundkännedom genom en nära relation till de lokala företagen. Det är en oerhört viktig och basal kunskap för en bank som arbetar utifrån lokalsamhällets bästa.

Att sparbankerna inte har möjlighet att dela ut vinster till aktieägare utan i stället måste fondera vinsterna och avkastningen – och samtidigt får ökade möjligheter att även ge bättre ränte- och lånevillkor – ger bankkunderna en överlägsen trygghet. Delar av det fonderade överskottet får sedan enbart användas för samhällsnyttiga ändamål som utvecklar regionen och lokalsamhället i en långsiktigt hållbar riktning. Detta gör sparbankerna än mer intressanta.

De lokala sparbankerna har en affärsomslutning på ca 500 miljarder kronor, ett samlat resultat på nästan 3 miljarder och ett soliditetstal på i snitt 20 %. Det finns all anledning att tro att fler lokala sparbanker kommer att utveckla samhället, bl.a. genom en klok långivning till lokala och regionala företag som leder till arbetstillfällen och därmed framtidstro för orten och regionen. I dag finns sparbanker enbart i cirka hälften av kommunerna inklusive ett antal filialer. Vänsterpartiet menar att redan befintliga sparbanker ska kunna utvecklas och verkar för att nya sparbanker ska kunna etableras.

Vänsterpartiet har tagit del av och följt utvecklingen av sparbanksrörelsen i Norge. Sparbankerna i Norge verkar som regionalt viktiga aktörer. Att de sparbankerna är slagkraftiga har att göra med att Norge, till skillnad från Sverige, bl.a. tillhandahåller egenkapitalbevis (förr kallat grundfondsbevis). Egenkapital är ett instrument som har viss likhet med aktier. Huvudprincipen är att egenkapitalbevisens kapitalandel läggs under samma regelverk som institutionens övriga kapital så att utdelningar, gåvor till allmännyttiga ändamål samt avsättningar till sparbankens fond styrs av ett och samma regelverk. Skillnaden mot aktier ligger främst i äganderätten till bankens förmögenhet samt inflytandet i bankens organ. Den norska lagstiftningen leder till att ägare av egenkapitalbevis inte kan få en beslutande majoritet i banken och att den bl.a. inte heller kan säljas. Vi är medvetna om att det pågår en utredning i Finansdepartementet om egenkapitalbevis eftersom den blev tillsatt efter att den förre finansmarknadsministern genom Vänsterpartiet fick kännedom om systemet med egenkapitalbevis. Meningen var att utredningen skulle presenterats i början av året; därför vill vi nu trycka på i frågan.

Det tar lång tid att bygga en bank och att grunda det kapital en stabil bank behöver. Sparbankernas egna kapital har samlats upp under som regel långa perioder, och för att möjliggöra en etablering av fler sparbanker, som den svenska landsbygden har ett stort behov av, kan det behövas möjligheter till statliga kreditgarantier eller uppstartslån i syfte att öka nyetableringen av sparbanker.

3. Försäkringspremier och betalningsanmärkningar, punkt 11 (S, V)

av Thomas Östros (S), Jennie Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Monica Green (S), Bo Bernhardsson (S), Marie Nordén (S) och Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Fi266 av Hans Hoff (S).

Ställningstagande

Ett problem som drabbar många enskilda handlar om försäkringspremier som höjs på grund av att försäkringstagaren har fått en betalningsanmärkning. Detta kan för den enskilde innebära stora premiehöjningar, även i fall där den drabbade kanske inte ens själv kan lastas för den uppkomna betalningsanmärkningen, t.ex. när han eller hon har fått en god man förordnad och betalningsanmärkningen uppkommit på grund av ett förbiseende av denne. Det nuvarande regelverket medger att försäkringsbolagen beräknar sina premier med hänsyn till om försäkringstagaren har betalningsanmärkningar. Vissa bolag höjer premierna på grund av betalningsanmärkning hos försäkringstagaren, medan andra bolag inte gör det. De beräkningstekniska underlag som bolagen använder är dock inte offentligt tillgängliga för t.ex. en konsument som vill veta hur ett visst bolag sätter sina premier.

Den praxis som vissa försäkringsbolag tillämpar, där de låter premierna påverkas av om försäkringstagaren har betalningsanmärkningar, har fått stora negativa konsekvenser för enskilda som har drabbats av dramatiska premiehöjningar. Det rör sig också om en stor grupp människor som kan komma att påverkas i sin vardag genom kraftigt fördyrade försäkringar för t.ex. sina hem. Vi anser därför att det bör göras en översyn av hur försäkringsbolagen beräknar sina premier, och hur bruket att höja premier på grund av betalningsanmärkningar förhåller sig till konsumentskyddslagstiftningen. Enligt vår mening är det angeläget att undersöka dels huruvida bolagens beräkningsgrunder är utformade på ett sätt som inte drabbar personer med betalningsanmärkningar på ett orättvist sätt, dels hur premiesättningen förhåller sig till lagregler som t.ex. kravet på skälighet i 3 § första stycket lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

4. Ensidig uppsägning av krediter, punkt 13 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Fi246 av Krister Örnfjäder (S).

Ställningstagande

Den svenska banklagstiftningen ger i dag banker rätt att säga upp krediter, även när låntagaren kontinuerligt betalar av på krediten. Detta är inte rimligt och kan drabba många enskilda företagare negativt. I Frankrike har det införts en lagstiftning som innebär att banker inte kan säga upp krediter under avtalsperioden om kunderna sköter sina åtaganden. Vänsterpartiet anser att en liknande lagstiftning bör införas även i Sverige.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Fi202 av Jan Ertsborn (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av reglerna om näringsidkare i kreditupplysningslagen.

2010/11:Fi205 av Annelie Enochson (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i kreditupplysningslagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i inkassolagen.

2010/11:Fi206 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring i kreditupplysningslagen så att företag ges en möjlighet att kunna bemöta ett felaktigt krav som lämnats in till Kronofogdemyndigheten innan uppgift får publiceras.

2010/11:Fi210 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att banklagen bör ändras så att alla får rätt till ett bankkonto för insättning, uttag och betalning.

2010/11:Fi214 av Ulla Andersson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa egenkapitalbevis i den svenska sparbankslagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till finansiering av startkapital för bildande av nya sparbanker.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska göra en översyn av banklagstiftningen.

2010/11:Fi224 av Finn Bengtsson och Betty Malmberg (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera svenskt bankväsen.

2010/11:Fi226 av Amir Adan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra lån utan ränta.

2010/11:Fi228 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om räntenivåer och avgifter vid indrivningsverksamhet.

2010/11:Fi229 av Eva Lohman och Saila Quicklund (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kronofogdens handläggning av företagsärenden.

2010/11:Fi246 av Krister Örnffäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om brister i den svenska banklagstiftningen.

2010/11:Fi257 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det svårare att ta betalt för barnpornografiskt material genom finansiella koalitioner mot barnpornografi.

2010/11:Fi261 av Hans Olsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för en minskad användning av kontanter.

2010/11:Fi262 av Hans Olsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra löneöverföringar inom EU till det bankkonto som arbetstagaren har i hemlandet.

2010/11:Fi266 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betalningsanmärkningar ej får leda till högre försäkringspremier.

2010/11:Fi272 av Johnny Munkhammar (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över möjligheterna för fler att bygga en ekonomisk buffert.